

සිංහල සංදේශ කාව්‍යයේ ආරම්භය හා විකාශය පිළිබඳ
විමර්ශනයක්
(ආරම්භයේ සිට කෝට්ටේ යුගය තෙක්)

A Study on the Origin of Sinhala Sandesha Poetry and its
evolusion

(From the inception to the Kotte Era)

ප්‍රමුඛ මහාචාර්ය කනංගමුවේ රාහුල හිමි

Abstract

The history of ‘Sandesha’ which means ‘the message’ dates back to deep into history. Different views on the origin of Sandesha literature are indicated. Sanskrit and Chinese literature has had a great impact on the origin of the Eastern Sandesha poetry. It is Meghadutha of Kalidasa that has been praised by scholars as the first Sandesha poetry. And, said book has had a direct impact on the origin of Sinhala Sandesha poetry. Later, Tamil and Malayalam Sandesha poetry has influenced to form Sinhala Sandesha poetry. Scrutiny of aims and objectives in Sinhala Sandesha poetry suggests it has independent characteristics. Once Sandesha literature became popular, Sanskrit critics set rules for its perpetuity. It is difficult to come into conclusions about the origin of Sinhala Sandesha poetry. Books like the Sidath Sangara and the Elu Sades Lakuna consist of extracts of ancient Sandesha poetry. The remaining earliest Sandesha has been written in Gampala period. Scholars are of different views about the erudition of Sandeshas, Mayura Sandesha and Thisara Sandesha. . This articles investigates the structure and content of the earliest Sandeshas, Mayura Sandesha and Thisara Sandesha.

Key Words:- Gampora era, Thisara Sandesha, Mayura Sandesha, Megha Duthaya, Sinhal Sandesha Literature

සාරසංක්ෂේපය

දැන්වීම යන අරුත ඇති සංදේශවල ඉතිහාසය ආදී කාලය දක්වා දිව යයි. සංදේශ සාහිත්‍යයේ ප්‍රභවය පිළිබඳ විවිධ මතිමතාන්තර විද්‍යාමාන වේ. පෙරදිග සංදේශ කාව්‍යය සාහිත්‍යයෙහි ආරම්භය කෙරෙහි සංස්කෘත හා චීන සාහිත්‍යයයෙන් ප්‍රධාන අනාවරණයක් ලැබිණ. පෙරදිග ප්‍රාරම්භක සංදේශය ලෙස විද්වතුන් ප්‍රධාන සම්භාවනාවට පාත්‍ර ව ඇත්තේ මහාකවි කාලිදාස කෘත මේඝ දූතය යි. සිංහල සංදේශවලියේ ප්‍රභවය සඳහා සෘජු ව ම බලපා ඇත්තේ තත් සංදේශ කාව්‍යය යි. පශ්චාත් කාලීන ව දෙමළ මලයාලම් වැනි සංදේශ කාව්‍යය ද සිංහල සංදේශ කෙරෙහි බලපා ඇත. එහෙත් අරමුණ හා අභිලාසය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේදී තහවුරු වන්නේ සිංහල සංදේශවලියේ ස්වල්පමණ ප්‍රකට කරන බව යි. සංදේශ සාහිත්‍ය අතිශයින් ජනප්‍රිය සාහිත්‍යාංගයක් වූ පසු සංස්කෘත ආලංකාරිකයෝ ඒ සඳහා නියමවිධි ඉදිරිපත් කළහ. ඒ සංදේශ කාව්‍යයවල විරස්ථිතිය සඳහා ය. සිංහල සංදේශ කාව්‍යයේ ප්‍රභවය පිළිබඳ ස්ථිර නිගමනවලට එළඹිය නො හැකි ය. සිදත් සඟරාව හා එළු සඳස් ලකුණ වැනි කෘතිවල ඉපැරණි සංදේශවලින් උපුටාගත් පද්‍ය බාණ්ඩ අන්තර්ගත වේ. අද්‍යතනයේ අවශිෂ්ට ව ඇති ඉපැරණි ම සංදේශය රචනා වී ඇත්තේ ගම්පොළ අවදියේ දී ය. මයුර හා තිසර යන උභය සංදේශවල වෘද්ධත්වය පිළිබඳ විද්වතුන් අතර විවිධ මත දක්නට ලැබේ. මෙම ලිපියේ දී විමර්ශනයට නතු කෙරෙන්නේ සංදේශ සාහිත්‍යයේ ප්‍රභවයත් සිංහලයේ ආදිම සංදේශ ලෙස වන මයුර හා තිසර යන සංදේශවල සංවෘද්ධතා හා අන්තර්ගතය පිළිබඳ ව පමණි.

ප්‍රමුඛ පද:- ගම්පොළ යුගය, තිසර සංදේශය, මයුර සන්දේශය, මේඝදූතය, සිංහල සංදේශ සාහිත්‍යය

පර්යේෂණ සීමාව

සිංහල සංදේශ කාව්‍යයේ ආරම්භය හා විකාශය පිළිබඳ විමර්ශනයක් යන මැයිත් යුත් මෙම අධ්‍යයනයේදී විමසුමට නතු කෙරෙන්නේ සන්දේශ කාව්‍යයේ ආරම්භයේ සිට කෝට්ටේ යුගය තෙක් පමණි.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමයයි.

පර්යේෂණ විධික්‍රමය

මෙම පර්යේෂණය සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රස්තූතකාලය අධ්‍යයනයකි. එය ප්‍රාථමික හා ද්විතීයක මූලාශ්‍රය ආශ්‍රයෙන් සිදු කෙරේ.

ප්‍රවේශය

සම්පයේ නොමැති අයෙකු වෙත පණිවුඩ යැවීමේ සිරිත දුරාතීතයේ සිට අද දක්වාම පැවත එන්නකි. සජීවී, අජීවී වස්තු ඒ සඳහා උපකාරී කොටගෙන ඇත. සිංහල රාජවංශයෙහි පයිණ්ඩිකාර නිලයක් ගැන ද සඳහන් ය. ඒ තොරතුරු සම්ප්‍රේෂණය කරන තනතුරකි. සන්දේශ යනු ද එබඳු තොරතුරු හුවමාරු කරගත් සන්නිවේදන මාධ්‍යයකි.

සන්දේශ යන වචනයෙහි අර්ථ නිරූපකය ශබ්දකෝෂ කතුවරු මෙසේ විස්තර කරති.

සන්දේශ = ලියමන, පණිවුඩය, දැන්වීම, ආරංචිය, ප්‍රවෘත්තිය, තොරතුරු, නියමය¹

සන්දේශය = පණිවිඩය, ලිපිය, ලියමන, හසුන, දැන්වීම, ආරංචිය, තොරතුරු, ප්‍රවෘත්තිය, දූතයෙකු අත යම් ඉල්ලීමක් කර යවන නියාවෙන් ලියන ලද කාව්‍ය ග්‍රන්ථය, දූත කාව්‍ය.²

පෙරදිග සන්දේශය සාහිත්‍යයේ ප්‍රභවය හා ප්‍රවර්ධනය

සිංහල සංස්කෘතියෙහි සෑම පැතිකඩකම ආරම්භයෙහි හා සංවර්ධනයෙහිලා භාරතීය ආභාසයේ උපයෝගිතාව පැහැදිලි ලෙසම දක්නට ලැබෙයි. සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයෙහි ආරම්භය සඳහා ද තදනුගත උපයෝගිතාව ඒ අයුරින්ම බලපැවැත් වූ බව අවිවාදයෙන් පිළිගත යුතුව ඇත. එනමුදු සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයෙහි ආරම්භය කෙදිනක, කවරෙකු අතින් සිදුවීදැයි නිශ්චිතවම නිශ්චයකට පැමිණ නිගමනයකට එළඹිය නොහැකිය.

ඉන්දීය සාහිත්‍යයෙහි ක්‍රි.පූ. 6000 - 2500 අතර යුගයේදී “දූතයාන” පිළිබඳ සඳහනක් සාග්වේදයෙහි සඳහන්ව ඇත. “පණ්” නම් අසුරයා දෙවියන්ගේ දෙනුන් සභාවගත් අවස්ථාවක “සරමා” නම් බැල්ලක දූත මෙහෙවරෙහි යොදා ඉන්ද්‍ර දෙවියන් එම දෙනුන් සොයා ගත් බව සාග්වේදයෙහි සඳහන්ය.³ නලෝපාධ්‍යානයෙහි නල දමයන්ති දෙදෙනා භංසයන්ගේ මාර්ගයෙන් පණ්වුඩ හුවමාරු කරගත් අසුරු සඳහන් ය.⁴ රාමායන කථා පුවතට අනුව රාමාගේ පණ්වුඩයක් රැගෙන සීතා වෙත හනුමාන් ඉන්ද්‍රියාවේ සිට ලංකාවට පැමිණි පුවතක් සඳහන් ය.⁵ වසුබන්ධුගේ වාසවදන්තා ගද්‍ය කාව්‍යයෙහි ද ගිරා ධේනුවක අත පණ්වුඩයක් යැවී බව සඳහන් වේ.⁶ සිංහල ජාතක කථා පොතෙහි කාම විලාප ජාතකයෙහි කපුටකු දූත මෙහෙවරෙහි යොදාගත් පුවතක් ද, භූරිදන්ත ජාතකයෙහි කැස්බෑවෙකු නාලොව බලා දූත ගමනක යෙදුණු බවත් සඳහන් ය.⁷ මහෝෂධ පණ්ඩිතයන්ගේ පණ්වුඩයක් රැගෙන ගිය ගිරා පෝතකයෙකු ගැන උමන්දාවෙහි සඳහන් ය.⁸

සිංහල සන්දේශ කාව්‍යය හුදෙක් සිංහල සාහිත්‍යයෙන්ම නිපන් සාහිත්‍යාංගයක් නොවේ. ඉන්දීය සංස්කෘත සාහිත්‍යයේ ආභාසය මත පෝෂණය වූ සාහිත්‍යාංගයකි සිංහල සන්දේශ කාව්‍යය. ද්‍රවිඩ සාහිත්‍යයේ ආභාසය ද ඒ සඳහා බලපෑ බව විද්වත්හු සකාරණව කරුණු දක්වා ඇත. ක්‍රි.ව.ෂීයෙන් හයවැනි (06) සියවසයේදී මහාකවි කාලිදාසයන් විසින් විරචිත මේඝදූතය සංස්කෘත සන්දේශ සාහිත්‍ය කෙරෙහි ගුරු අත්පොත විය. කාලිදාසට පෙර මේඝය දූත මෙහෙවරෙහි යොදා යැවූ සන්දේශයක් වන සාහිත්‍යයෙන් හමුවේ. ඒ බව පී. බී. සන්නස්ගලගේ සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයෙන් ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමියෝ මෙසේ උපුටා දක්වති.

“කාලිදාසයට පෙර මේඝය දූතයෙකු කොට භාය්‍යාවක විසින් ස්වකීය ස්වාමි පුරුෂයාට පණ්විඩයක් යැවූ ප්‍රචාත්තියක් පිළිබඳ විස්තරයක් වන ජාතික ෂුකාන් (ක්‍රි.ව. 196-221) නාගර්ජුනගේ ප්‍රඥාමූල ශාස්ත්‍ර ටීකාව පරිවර්තනයේදී දක්වයි”⁹

වින සාහිත්‍යයෙන් නිෂ්පන්න වූ තත් දූත කාව්‍යය ද කාලිදාසගේ මේඝ දූතය සඳහා බලපෑවැත් වූයේද යන්න නිශ්චිත නිගමනයකට එළඹිය

නොහැක. ඉන්දීය සංස්කෘත සන්දේශ සාහිත්‍යයට කාලිදාසයන්ගේ මේසදුතයෙන් සිදුවූ සුපෝෂණය අතිමහත්ය. මනෝදුතය, හංසදුතය, පවනදුතය, නේමී දුතය, පදාංකදුතය, පානඵවදුතය, උද්ධවදුතය, හෘදයදුතය, චන්ද්‍රදුතය, හක්තිදුතය, වෙතෝදුතය, හංස සන්දේශය, කෝකිල සන්දේශය, කුලසී සන්දේශය, ශුක සන්දේශය, ග්‍රන්ථ තත් මේසදුතයේ උපනිශ්‍රයෙන් ප්‍රභවය ලත් සන්දේශ කාව්‍යයෝ වෙති.

සිංහල සන්දේශ ආරම්භයෙහිලා සංස්කෘත සන්දේශ සාහිත්‍යයෙහි ආභාසය මෙන්ම ද්‍රවිඩ සන්දේශ කාව්‍යයන්හි ආභාසය ද බලපාන්නට ඇති බව ඇතමෙක් විශ්වාස කරති.

“සිංහල සන්දේශකරුවන්ට මූලික වශයෙන් මෙසේ උත්තර භාරතීය සංස්කෘත දූත කාව්‍ය බලපෑ අතර ද්‍රවිඩ සන්දේශයන්හි බලපෑම ද දක්නට ලැබේ. අපේ කෘති සඳහා සන්දේශ නාමය යොදාගැනීමේදීත් මුල් යුගයේ සෑම සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයකම වාගේ දක්නට ලැබෙන දෙවිවරුන් වෙත සන්දේශ රැගෙන යාම සහ පසුකීන් සන්දේශ භාරකයන් වශයෙන් යොදා ගැනීමේදීත් දැක්ම භාරතීය ද්‍රවිඩ හා මලයාලි සන්දේශ කාව්‍යවල බලපෑම ඇතිවෙන්නට ඇතැයි බොහොදෙනා විශ්වාස කරති. එසේ වුවත් ද්‍රවිඩ භාෂා සාහිත්‍යය හා සිංහල පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක නිරත වූ හිස්සල්ලේ ධම්මරතන හිමියන් පවසන්නේ ද්‍රවිඩ සන්දේශකරණයට බලපෑවේ සිංහල සන්දේශ බවයි. එසේම මුල් උත්තර භාරතීය සංස්කෘත සන්දේශ පෞද්ගලික හේතුවක් මත යැවුණු පණිවුඩයක ස්වරූපය ගත් නමුත් දෙවියන් වෙත ආසිරි පතා යැවුණු සන්දේශ කව්‍ය මාර්ගයට පිවිසියේ දකුණු ඉන්දීය ද්‍රවිඩ සන්දේශකරුවන්ය. සිංහලයේ සන්දේශ බහුතරය මේ මග යමින් රචනා වූ ඒවා වෙයි. මුලින්ම සවේනනික පසුකීන් හා වෙනත් සතුන් සන්දේශ හරණය සඳහා යොදාගැනුනේ ද්‍රවිඩ හා මලයාලි සන්දේශකරුවන් විසිනි. පසුකාලීන සංස්කෘත සන්දේශ කවීන් විසින්ද එය අනුගමනය කළ අතර සිංහල කවීන්ටද ආරම්භ වූයේ මෙයම බවට නිදසුන් දැක්වීම අනවශ්‍යයය.¹⁰

උත්තර භාරතීය සංස්කෘත දූත කාව්‍යය මෙන්ම දකුණු ඉන්දීය ද්‍රවිඩ හා මලයාලි දූත කාව්‍යය ද සිංහල සන්දේශාවලිය ආරම්භය කෙරෙහි බලපා ඇති බව පැහැදිලිය. සංස්කෘත දූත කාව්‍යය

බෙහෙවින්ම රචනා වූයේ වියෝ වූ තම පෙම්වතා හෝ පෙම්වතිය වෙත පණිවුඩයක් යැවීමේ අරමුණ ඇතිවය.

ද්‍රවිඩ සන්දේශ කාව්‍යය බොහෝමයක් දෙවියන් වෙත යවා ආශීර්වාද ලබා ගැනීමේ මුඛ්‍ය අරමුණින් රචනා කර ඇති බව බොහෝ විචාරකයෝ අදහස් කරති. සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයෙහි අරමුණ වී තිබෙන්නේ යම් දෙවි කෙනෙක් වෙත හෝ සම්භාවනාවට පාත්‍ර මහායතිවරයෙකු වෙත අයැදීම් කොට රාජ්‍ය පාලකයන් ඇතුළු රටවැසියන්ට ආශීර්වාදය ලබාගැනීමයි. සංස්කෘත හෝ වේවා ද්‍රවිඩ හෝ වේවා තදනුගත හි කාව්‍යය මෙන් වස්තු විෂයාත්මක, ආකෘතිකමය හා වණිනා ඊතීන්ට අනුගතවම පෝෂණය වූ අන්ධානුකරණයෙන් වහල් කොටගත් ශෛලීන්ගෙන් ගහණ වූ ලක්ෂණ සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයෙහි දැකගත නොහැක. එය දේශීය වණිනා මාර්ගයකි. සන්දේශයක අන්තර්ගත විය යුතු ප්‍රධාන ශිල්පීය සංකල්ප ගුරුත්‍රන්ති තබාගනිමින් නැතහොත් ආලංකාරිකයන් විසින් සම්මත ආකෘතික පිළිවෙළ නොසිඳවා දේශීය පරිසර හා පුද්ගල වණිනාවෙන් යුක්තව සිංහල සන්දේශ රචනා විය.

සන්දේශ ආකෘතිය

ආලංකාරිකයන් විසින් අනුදත් තද සන්දේශ බාහිර හැඩතලය හෙවත් බාහිර ආකෘතිය මුල් සිංහල සන්දේශකරුවන් ද ඒ අයුරෙන්ම අනුගමනය කරන්නට වූහ. නමුත් මධ්‍යකාලීන සිංහල සන්දේශකරුවන්ගෙන් තත් බාහිර ලක්ෂණයන්ගෙන් ඇතැම් ලක්ෂණ ගිලිහෙන්නට විය. ඒ කිනම් ලක්ෂණ දැයි හඳුනා ගැනීමට මත්තෙන් ආලංකාරිකයන් විසින් අනුදත් එම ආකෘතිකාංග කවරේදැයි මෙහිදී හඳුනාගත යුතුය. ශ්‍රී සනානඤ්ඤ කාව්‍යයෙන් උපුටාගත් ශ්ලෝක කීපයක් යටතේ ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමියෝ ඒ බව මෙසේ ගෙන හැර දක්වති.

“ප්‍රසිද්ධං නායකී කෘත්‍ය - පුරුෂං වාච්‍යෝෂිතම්
සන්දේශං ප්‍රේෂයේදී විද්වන් - දුතෙතර් වංශාදිභි: ශුභෙහ:
ඉතිහාස කථා පූච්චි - මාශී: පූච්ච්චාපිචා
දූතන්තු වර්ණ යේදාදෙභ - කුශල ප්‍රශ්න පූච්චකම්

වණිනාන්තරං තසා - ගන්තවාසස්ථාන කීර්තනම්
 පශ්චාත් තත් ශ්‍රෝණ සීතපුක්කථා - මාර්ගදේශාදී වර්ණයෙන්
 තතස්තද් දේශ නගරී - නායකානං ගුණස්තුති:
 තතො වෘත්තාන්ත කථනං - දූතසාගීර් වච: පරම්''

- I. සන්දේශයක කථා නායකයා ප්‍රසිද්ධ පුරුෂයකු හෝ ස්ත්‍රියක විය යුතුය.
- II. සන්දේශ භාරකයා වංශවත් අයෙකු විය යුතුය.
- III. සන්දේශය ඉතිහාසය කථාවකින් හෝ ආශීර්වාදයකින් ආරම්භ කළ යුතුය.
- IV. සන්දේශ භාරකයාගෙන් සුවදුක් විමසීම හා සන්දේශ භාරක වණිනාව කළ යුතුය.
- V. යා යුතු තැන පවසා මාර්ග දේශාදිය වණිනා කළ යුතුය.
- VI. ගමන් මාර්ගය හා සම්බන්ධ ප්‍රදේශයන්හි නායක ගුණ වණිනාව සිදු කළ යුතුය.
- VII. සන්දේශයේ අරමුණු පැහැදිලි කළ යුතුය.
- VIII. දූතාශීර්වාදය කළ යුතුය.¹¹

සන්දේශයක කථා නායකයා වංශවත් අයෙකු විය යුතු යැයි ආලංකාරිකයෝ දැක්වූහ. එම මතයේ පිහිටා මුල් සිංහල සන්දේශකරුවන් වංශවත් අයෙකු කථා නායකයා වශයෙන් තෝරාගෙන ඇති බව ඒ ඒ සන්දේශ කාව්‍යය පිරික්සීමෙන් පැහැදිලිය. ඒ අනුව,

- මයුර සන්දේශයෙහි - V බුවනෙකබාහු රජු
- තිසර සන්දේශයෙහි - V පැරකුම්බා රජු
- පරෙවි සන්දේශයෙහි - VI පැරකුම්බා රජුගේ දූ වජුවතී කුමරිය

සැලලිහිණි සන්දේශයෙහි - VI පැරකුම්බාවන්ගේ දූ උලකුඩය දේවිය

හංස සන්දේශයෙහි - VI පැරකුම්බා රජු

කෝකිල සන්දේශයෙහි - යාපා පටුන ජයගත් සපුමල් කුමරු

ගිරා සන්දේශයෙහි - VI පැරකුම්බා රජු

සන්දේශ භාරක ලක්ෂණ

සන්දේශ කාව්‍යයේ අදාළ හස්ත ගෙනයන වංශවත් සන්දේශ භාරකයෙක් සිටිය යුතුය. සන්දේශ භාරකයාගේ ත්‍රිවිධ ස්වභාවයන් පවත්නා බව විශ්වනාථයෝ සිය සාහිත්‍ය දර්පණ නම් ග්‍රන්ථයෙන් පෙන්වා දුන්හ. ඒ නිසාෂ්ටාර්ථ, මිතාර්ථ, හා සන්දේශ භාරක යනුවෙනි.

“නිසාෂ්ටාර්ථො මිතාර්ථශ්ච- තථා සන්දේශ භාරකා:

කායඨී ප්‍රේෂ්‍යා: ත්‍රිදා දූතෝ - දූතාශ්වාපි තථා විධා:

උභයෝර් භාව මුනනීය - ස්වයං වදති වෝත්තරම්

සුශ්ලිෂ්ටං කුරුතේ කායඨීං - නිසාෂ්ටාර්ථා: තු සස්මාතං

මිතාර්ථ භාෂී කායඨීසස - සිද්ධිකාර මිතාර්ථකා:

යාවද් භාෂිත සන්දේශ - භාරා: සන්දේශ භාරකා:”¹²

ප්‍රේක්ෂකයාගේ හා ග්‍රාහකයාගේ සිතැඟියාවන් දැන මවුනොවුන් සමග සංවාදශීලීව සිය කාර්යය කෙසේ හෝ ඉෂ්ටකප්‍රාප්ත කරන්නා නිසාෂ්ටාර්ථ දූතයාගේ ලක්ෂණයයි. වැඩි කථාබහක් නැතිව කී පමණින් දූත කායඨීයේ යෙදෙන්නේ මිතාර්ථ දූතයායි. පණිවිඩය පමණක් කියා එන දූතයා සන්දේශ භාරක වශයෙන් හඳුන්වයි. සන්දේශ භාරකයා කථාවෙහි දක්ෂ ප්‍රඥාවන්ත, ව්‍යක්ත, විශාරද, දෛවීවන්ත, අනෙකාගේ සිත් දැන ගැනීමේ හැකියාවක් ඇති, නුවණැති අයෙකු විය යුතුය. මුල්කාලීන සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයන්ගෙන් මේ නුවණැති, බිණිමෙහි දක්ෂ සන්දේශ භාරකයන් සිටි බව පෙනේ. මයූර, තිසර, හංස, ගිරා,

පරෙව්, සැලලිහිණි ආදී සන්දේශ නාමයන්ගෙන් ඒ බව පැහැදිලිය.

සන්දේශ ලක්ෂණ

සන්දේශ කාව්‍යයක් සම්පූර්ණ වීම පිණිස පහත දැක්වෙන කාරණා හතර තිබිය යුතුමය. එනම්,

- I. ප්‍රේෂක - සන්දේශය යවන්නා
- II. භාරක - සන්දේශය රැගෙන යන්නා හෙවත් දූත කායථී කරන්නා
- III. ග්‍රාහක - එම සන්දේශය ලබන අය
- IV. සන්දේශය - අස්න, පණිවිඩය

සන්දේශය හෙවත් පණිවිඩය සන්දේශ ප්‍රේෂකගේ හෝ වෙනත් අයෙකුගේ විය හැකිය. පෞද්ගලික හෝ පොදු අරමුණින් ඉෂ්ටකප්‍රාප්ත කරගැනීමට සන්දේශ භාරකගේ මාර්ගයෙන් සන්දේශ ග්‍රාහකයන් වෙත යොමුකරන සන්දේශ කාව්‍යයේ විවිධ වණිනා රීතීන් ඇතුළත්ය. මහාකාව්‍යයන්ගේ අන්තර්ගත ඇතැම් වණිනා ආකෘතීන්ගෙන් ද ස්වාධීන වණිනා මාර්ගයෙන් ද මේ සන්දේශ කාව්‍යයන් රචනා වී ඇත. සෑම සන්දේශ කාව්‍යයකම පාහේ නිශ්චිත ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කර ඇත. තත් සන්දේශයක සැලැස්ම සෑම සන්දේශයකටම පොදුය. ජී.එස්.බී. සේනානායකයෝ ඒ බව මෙසේ ප්‍රකාශ කරති.

“සෑම සන්දේශයකටම පාහේ සාමාන්‍යයෙන් අනුගමනය කර තිබෙන නිශ්චිත ක්‍රමවේදතාවක් දක්නට ලැබේ. සන්දේශයක සැලැස්ම ලුහුඬින් මෙසේ දැක්විය හැකිය. ආසිරි, දූත, පැසසුම්, අරමුණු දැක්වීම, වැනුම්, රජතුමා, නගර, මාර්ග, යා යුතු ස්ථානය, සන්දේශය ලබන තැනැත්තා, පණිවුඩය, සුබ පැතුම් යන අංග කීපයකට එය ඇතුළත් වේ. සන්දේශයක ශරීරය සැලසී තිබෙන්නේ යහඟීය, දසපද සැහැල්ල, ගද්‍ය ඡේද (සමහරක) පැතුම් හා අනිවාර්ය අංග සහිතව වෘත්ත විවිධත්වයෙනි”¹³

දූත ගමන් මාර්ගයේදී අතරමග හමුවන වැදගත් ස්ථාන හා පුද්ගලයන් වෘත්තීයව ලක්කිරීම සන්දේශකරුවන්ට අභිමත වී ඇත. සිංහල සන්දේශ කාව්‍යය පිරික්ෂීමෙන් පුද්ගල හා ස්ථාන වෘත්තීයව ඉහළින්ම සිදුකර ඇති බව පෙනේ. එසේම සන්දේශ කාව්‍යයක තවත් වැදගත් ලක්ෂණයක් වන්නේ සන්දේශය ලබන තැනැත්තා පිළිබඳ උත්කර්ෂවත් වෘත්තීයවයි. සන්දේශය ලබන තැනැත්තා, ඔහු වාසය කරන ස්ථානය ඉහළින් වෘත්තීයවට ලක් කළේ නම් අරමුණ ඉටුකර ගැනීමට ඔහුගේ අනුකම්පාව දිනා ගැනීමේ අධියෙන් යනු ඇතමෙක් මත එල කරති.

සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයේ ආරම්භය

දැනට විද්‍යාමාන මුල්ම සිංහල සන්දේශ කාව්‍යය හමුවන්නේ ගම්පොළ රාජධානි යුගයේදීය. නමුත් ගම්පොළ යුගයට පෙරින් වූ දඹදෙණි යුගයේ ලියවුණු ග්‍රන්ථ කීපයකම පුරාණ මයුර සන්දේශයකින් උපුටාගත් නිදසුන් පාඨ හමුවේ. එසේම දැනට අප අත්පත්වී ඇති පුරාණතම ගී කාව්‍යය වන සීගිරි ගී වලින් ද සන්දේශ කාව්‍යයන්ගේ ආභාසය හෝ ඒ පිළිබඳ දැනුම ඇති ගී රචකයෝ හමුවෙති.

ක්‍රි.ව. 08 වැනි සියවස තුළ රචිත සීගිරි ගීයක තම අදැති බිරිඳට වලාකුලක් අත යැවූ පණ්ඩුවියක් ගැන සඳහන්ය. අගලවාණවාසී සිරිත ස්වාමියා විසින් විශෝ දුකින් සිටින තම ආදරවන්තිය ආමන්ත්‍රණය කර තිබෙන්නේ මේසදුතය සිහියේ තබාගෙන විය හැකිය.

“වන්දිමි හිමිවලා - තො ගොයින් ඇය නිවෙස්නට

පිරිබුන් පගා මල යුත - දිවොට තෝ හදහව කිය කියයි

මේසය නැමැති හිමියනි! නුඹ වදිමි. ඇය නිවසට ගොස් ලිහිල් වූ දෙයියා ඇති, මැලවී ගිය දිව හා තොල් ඇති ඇයව නැවැත නැවැත් කියා විශ්වාසය තබවන්නෙහි”¹⁴

එසේම ක්‍රි. ව. 12 වැනි ශත වර්ෂයෙහිදී රචිත මහාබෝධිවංශ ග්‍රන්ථය ද වෘත්තීයවේ ද මේසදුතයෙන් උපුටාගත් ශ්ලෝකයක් ඇතුළත් කර ඇත.

“පොළොන්නරු යුගයට අයත් මහාබෝධිවංශ ග්‍රන්ථ පද විවරණයෙහි ද මේඝදූතයෙන් උපුටාගන්නා ලද සංස්කෘත ශ්ලෝකයක් ඇත. එම යුගයේදීම මේඝදූතයට මේඝදූත සන්නස නමින් ව්‍යාධ්‍යාවක් ද සම්පාදනය වී ඇත.”¹⁵

දඹදෙනි යුගයේදී රචිත එළසදැස් ලකුණට ද එම පුරාණ මයුර සන්දේශයෙන් නිදසුන් පාඨ ඇතුළත් කර ගෙන ඇත.

“පවත සකි සඳ - පියන් නළල කලායේ

පැනීනට මහවත තිඬු - කෙළෙහි නොකළේහි නො කෙළෙහි

උතුම් මයුරය! ප්‍රියාවන්ගේ නළල් තලයෙහි තිලකයක් මෙන් සැරදේවා! පැන් කැමැතියනට මහා මාර්ගයෙහි තබන ලද කළ අකාලයෙහි හිස් නොකළේ වේද”¹⁶

එළ සදැස් ලකුණ සංස්කරණයක් කළ සුවරිත ගම්ලත්භූ පැරණි සන්දේශ කාව්‍යයන්ගෙන් උපුටාගන්නා ලද ගී කීපයක්ම ඒ තුළින් ගෙනහැර දක්වති. සිංහල ඡන්දස් අලංකරණ සඳහා ගුරුපදේශ සපයන මෙවැනි ග්‍රන්ථයකට උද්ධෘත නිදසුන් ගී උපුටා දැක්වීමෙන් එම මයුර සන්දේශයේ සාහිත්‍යාත්මක අගය වටහා ගැනීමට පුළුවන.

සිංහල ව්‍යාකරණය සඳහා දඹදෙනි යුගයේදීම රචිත සිදත් සඟරාව සඳහා නිදසුන් පාඨ එම පුරාණ මයුර සන්දේශයකින් ගෙන ඇත. කිරිය පෙරැළියට නිදසුන් සපයන තැනෙකිහි ඒ පෙනේ.

“මොනරිඳු එකල්හි පුල් සලඟ නවාගනී

මයුරෝත්තමය එකල්හි මනාව පිපුණා වූ මල් ඇති සල්ගස් මුදුනෙහි නවාතැන් ගනුව”¹⁷

අනුරාධපුර යුගයේ මධ්‍යතන අවධියේ සිටම ශ්‍රී ලාංකේය සාහිත්‍යයෙහි සන්දේශය කාව්‍යයන්ගේ දැනුම අවබෝධය හා ආභාසය තිඬු බව පැහැදිලිය. අනුරාධපුර යුගයේ මයුර සන්දේශයක් රචනා වී ඇති බවට ඉහත නිදසුන් පාඨ සාක්ෂි සපයයි. විවිධ හේතූන් මත විනාශ වී ගිය පොත්පත් අතරට තත් මයුර සන්දේශය ද අයත් වන්නට ඇත.

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයෙහි ආරම්භය හා විකාශය අවස්ථා තුනක් යටතේ විග්‍රහ කළ හැකි බව ආචාර්ය කේ.ටී.ඩබ්ලිව්. සුමනසූරිය සඳහන් කරයි. එනම්,

- I. පැරණි සන්දේශ ගණයට වැටෙන සන්දේශ
- II. මධ්‍ය කාලීන ගණයට වැටෙන සන්දේශ
- III. නූතන සාහිත්‍ය ගණයට වැටෙන සන්දේශ

අපේ පැරණිම සිංහල සන්දේශය මියුරු සඳෙසයි. මේ පොත දැන් අප අතර නැත. ඒ පොතින් කොටස් සිදත් සඟරාවේ උදාහරණ වශයෙන් දී තිබේ. මේ උදාහරණවලින් අපට දැනගත හැකියේ මියුරු සඳෙස් ගී හා වෘත්තගන්ධියෙන් ලියා තිබුණු බවය. සිදත් සඟරාවෙහි මෙහි කොටස් සඳහන් වී ඇති හෙයින් මියුරු සඳෙස 13 වැනි ශතවෘතියේ මුල් භාගයට අයත් යැයි තීරණය කළ හැකිය.’’¹⁸

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයෙහි දැනට අප සතුව පවතින පැරණිතම සන්දේශ කාව්‍ය වන්නේ ගම්පොළ යුගයේ රචිත මයුර සන්දේශයයි. මෙම යුගයේදීම තිසර සන්දේශය යැයි තවත් සන්දේශ කාව්‍යයක් රචනා වී ඇත. මේ කෘති දෙකෙහි ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය පිළිබඳ උගතුන් අතර පවත්නේ ඒකාකාරී මතයක් නම් නොවේ.

විද්‍යමාන සිංහල සන්දේශ කාව්‍යාවලියෙහි ආදීම කෘතිය තිසර සන්දේශය ද මයුර සන්දේශය ද යන්න පිළිබඳව මතභේද පවතී. ඩී.බී. ජයතිලක මහතා ප්‍රධාන පිරිසක් තිසරය පැරණි යැයි කියන අතර ඩබ්.එෆ්. ගුණවර්ධන, මුනිදාස කුමාරතුංග, මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ, පී.බී. සන්නස්ගල ආදීහු මයුරය පැරණි යැයි කියති. සී.ඊ. ගොඩකුඹුර, නන්දසේන මුදියන්සේ, කේ. ජයතිලක ආදීහු පෙන්වා දෙන්නේ ද තිසරය වෘද්ධතර බවයි.’’¹⁹

මයුර සන්දේශය

ක්‍රි.ව. 1375-1391 අතර රජකළ පස්වන බුවනෙකබාහු රජු දවස ලියන ලද්දකි. කතුවරයා පිළිබඳ සඳහනක් ග්‍රන්ථයේ නැත. ග්‍රන්ථාවසානයේ සඳහන් කතෘනාම සන්දර්ශන ගීයෙන් ගුරුළුදැමි

ආචාර්යවරයන්ට මුහුදුරු වූ කිවිසුරු (කවීශ්වර) නම් අයෙකු කළ බව පමණක් දක්වා ඇත. කිවිසුරු (කවීශ්වර) යනු පුද්ගල සංඥා නාමයක් නොව උපාධි නාමයක් බව බොහෝ විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමයි. ගම්පොළ යුගයට පෙර විවිධාකාර උපාධි නාම භාවිත වූ බව සිංහල සාහිත්‍ය වංශය පිරික්ෂීමෙන් අවබෝධ කරගැනීමට පුළුවන.

“ කිවිසුරු මත කිරුළ යුරු රැඳි නැණිනි සුරු
 ගණසුරු ගුරුළුදැමි ඇඳිරිදුට මුහුදුරු
 කිවිසරු කිවි පුවළ කිවිරස එය මහරු
 මෙමියුරු මියුරු සදෙසස කළ රස සපිරු”²⁰

සිව්පද විරිත ආශ්‍රයෙන් එළිවැට තබා ලියූ මුල්ම සිංහල පද්‍ය කෘතිය වන්නේ ද මෙම මයුර සන්දේශයයි. එ වන බුවනෙකබා රජුට හා රාජකීය පවුලටත්, සෙන්පතියන්ටත්, උභය පාර්ශ්වයේ භික්ෂූන්ටත්, ආගම්පස සෙනඟ ඇතුළු ඇමතිටත්, රජයටත් දේවාරක්ෂාව ලබාදෙන ලෙස අයදමින් ගම්පොළ සිට දෙවිනුවර උපුල්වත් දෙවියන් වෙත ගෙනයන පණිවිඩයකි. කතෘනාම සනිදර්ශන ගීය ඇතුළුව මෙහි සමස්ත ගී ප්‍රමාණය 164 කි. සන්දේශ කාව්‍යයකට ඇවැසි වැනුම් සියල්ල මේ ගී ප්‍රමාණයෙන් ඉදිරිපත් කිරීමට කවියා සමත් වී ඇත.

1. ආශීර්වාදාත්මක ගීය (1)
2. දූත වැනුම (2)
3. දූතයා ඇමතීම (3)
4. කාර්ය නිර්දේශය (4)
05. දූතයා නිකුත් වන පුරය වූ ගඟසිරිපුර වැනුම (5-12)
06. බුවනෙකබා රජ වැනුම (13-16)
07. බිසෝ වැනුම (17-19)

- 08. යුවරජු වැනුම (20-24)
- 09. මග වැනුම (25-32)
- 10. මහකැලණිපුර වැනුම (33-41)
- 11. විහිසණ දෙවි වැනුම (39)
- 12. රැය ගෙවීම (40-41)
- 13. මග වැනුම (42-45)
- 14. ජයවර්ධනපුර වැනුම (46-49)
- 15. මග වැනුම (50)
- 16. රයිගම්පුර වැනුම (51-56)

තිසර සන්දේශය

දැදිගම්පුර V වන පැරකුම් රජුද එම රාජ මාතාවද ඇමැතිවරු සහ සේනාවන් රැකදෙන ලෙස අයැදමින් දෙවිනුවර උපුල්වන් දෙවියන්ගෙන් කරන ලද ඉල්ලීම වස්තු විෂය කොට ලියා ඇත. සමස්ත පද්‍ය ප්‍රමාණය 190. සමුද්‍රසෝෂ විරිත බහුල කොට යොදාගෙන ඇත. මෙහි කතුවරයා පිළිබඳව නිශ්චිත නිගමනයක් නැත. දෙවිනුවර ප්‍රදේශයේ වාසය කළ යතිවරයෙකු මෙහි කතුවරයා වශයෙන් අනුමාන කෙරේ. කතුවරයා ගුණවත් යතීන්ද්‍රයෙකු සමග මිතුරුව වාසය කළ බව 185, 186, 188 පද්‍යවලින් කතුවරයාම සඳහන් කොට ඇත. සන්දේශ කාව්‍යයක ඇතුළත් විය යුතු සියලු ආකෘතිකාංග අන්තර්ගත කරගනිමින් තිසරය ලියා ඇත. මධුර සන්දේශයට වඩා තිසර සන්දේශය වෘද්ධතර බව ඇතමෙක් ප්‍රකාශ කරති. තිසරයේ වැනුම් සඳහා පද්‍ය වෙන් වන්නේ පහතාකාරයෙනි.

- 01. දූත වණිතය (02-09)
- 02. දෙවිනුවර තොරතුරු (10-17)

- 03. උපුල්වන් දෙවිඳු (18-28)
- 04. මඟ වැණුම (29-43)
- 05. ගිරිරඳු - අවර දිග පව්ව (44-157)
- 06. පැරකුම්බා නිරිඳු (158-168)
- 07. රාජ සභාව (169-186)
- 08. සන්දේශය (187-190)

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යාවලියෙහි විශිෂ්ටතම සන්දේශ ලකුණ ඉදිරියට එන්නේ කෝට්ටේ යුගයේදීය. විවිධ රචකයන් විසින් සන්දේශ කාව්‍ය පහක්ම කෝට්ටේ යුගයේදී ලියැවිණි. සන්දේශ සාහිත්‍යාවලියෙහි විශිෂ්ටතම නිමාණ සහිත සන්දේශ කාව්‍ය බිහිවන්නේ ද කෝට්ටේ යුගයේදීය. අපගේ අවධානය කෝට්ටේ යුගය තෙක් සන්දේශ සාහිත්‍ය ඉතිහාසය විමසීම බැවින් ඒ පිළිබඳ විමර්ශනයට මෙහිදී අවකාශ නැත.

සමාලෝචනය

පණ්ඩුධයක් ලබාදීම සන්දේශයේ මූලික අරමුණයි. සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ප්‍රභවය පිළිබඳව ස්ථිර නිගමනයකට එළඹිය නොහැකිය. සාග්වේදය වැනි මූලාශ්‍රයවල සංදේශ යැවීම පිළිබඳ මූලිකම සටහන් දක්නට ලැබේ. පක්ෂීන් හා අනිකුත් සතුන් උපයෝගී කරගෙන සංදේශ යැවූ බවට තොරතුරු හමුවේ. දැනට ඇති සාධක අනුව පළමු සංදේශය රචකයා මහාකවි කාලිදාසයි. සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ප්‍රභවය කෙරෙහි සංස්කෘත සන්දේශ සාහිත්‍යය පමණක් නොව ද්‍රවිඩ හා මලයාලම් සන්දේශ ද බලපා ඇති බව බොහෝ වියත්හු පෙන්වා දෙති. සන්දේශ නම් සාහිත්‍ය ප්‍රවර්ගය ජනප්‍රිය වූ පසු ආලංකාරිකයන් විසින් එහි ආකෘතිය හා හැඩතල විධිමත් ව්‍යුහයට අනුගත කරන ලද බව තහවුරු කළ හැකි ය. සන්දේශයක ද අන්තර්ගත විය යුතු මූලිකම ලක්ෂණ ද ඔවුහු පෙන්වා දුන්හ. සිංහල සංදේශ කාව්‍යයේ ආරම්භය කෙදිනක සිදුවීදැයි තීර නිගමනවලට එළඹිය නොහැකිය. සම්භාව්‍ය සිංහල ගද්‍ය සාහිත්‍යයෙන් ලැබෙන සාදක අනුව ඉපැරැණි සංදේශ තිබූ බවට සාධක හමුවේ. අනුරාධපුර යුගයේ හෝ ඊට සමීප කාලයක

පවා සංදේශ තිබූ බව පුරාණ මධුර සන්දේශයෙන් සහ තහවුරු වේ. කෙසේ වෙතත් දැනට විද්‍යාමාන මුල්ම සන්දේශ ගම්පොළ රාජධානි සමයේ රචනා වී ඇත. ඒ අනුව සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයයේ මධුර හා තිසර යන උභය සංදේශ පිළිබඳව ඉතා සංක්ෂිප්තව මෙහි දී සාකච්ඡා කෙරිණ.

ආන්තික සටහන්

1. ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂය, වැලිවිටියේ සෝරත හිමි, අනුල මුද්‍රණාලය, කොළඹ 10, 1956, පි. 990.
2. නිරුක්ති සහිත සිංහල ශබ්දකෝෂය, සිරි ලියනගේ, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ 10, පි. 1079.
3. සාග්වේදය, 10 මණ්ඩප, 10 සුක්තය.
4. වින්ටර්නිට්ස්, එම්, *History of Indian Literature*, 1927, පි. 385.
5. වින්ටර්නිට්ස්, එම්, *History of Indian Literature*, 1927, පි. 497.
6. ජයදේව තිලකසිරි, සංස්කෘත කාව්‍යය සාහිත්‍යය, 1961, පි. 188.
7. කරුණාතිලක, ඩබ්.එස්., පන්සියපනස් ජාතක පොත, 2000, පි. 609, 1491-1530.
8. උම්මග්ග ජාතකය, සංස්. කුමාරතුංග මුනිදාස, 1979, පි. 119.
9. හංස සන්දේශය, සංස්: ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමි, 2011, කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්, නුගේගොඩ, ප්‍රස්තාවනා, පි. සසග
10. විතානගේ සිරිසේන, සන්දේශ විවරණය, 2001, සමයවර්ධන මුද්‍රණාලය, කොළඹ, පි. 16-17.
11. හංස සන්දේශය, සංස්: ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමි, 2011, කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්, නුගේගොඩ, ප්‍රස්තාවනාව, පි. සසධග
12. සාහිත්‍ය දර්පණ, සංස්: හට්ටාචාර්ය, 1914, තෘතීය පරිච්ඡේදය, 59-61 ශ්ලෝක, පි. 821.
13. සේනානායක, ජී.එස්.බී., සිංහල භාෂාව හා සාහිත්‍යය, 2005, චතුර මුද්‍රණාලය, වැල්ලම්පිටිය, පි. 164.
14. මුදියන්සේ, නඤ්ඤේන, සීගිරි පද්‍යාවලිය, 2004, ඇස්.ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ 10, පි. 69.
15. පඤ්ඤාසාර හිමි, ඔක්කම්පිටියේ, හංස සන්දේශය, එම, ප්‍රස්තාවනාව, පි. xvi.
16. එළු සදැස් ලකුණ, සංස්: වැලිවිටියේ සෝරත හිමි, 1969, අනුල මුද්‍රණය, පි.19.

-
17. සිදත් සඟරාව, සංස්: රැපියල් තෙන්නකෝන්, 1967, ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, පි.05.
 18. අමරවංශ හිමි, කොත්මලේ, සිංහල සාහිත්‍ය ලතා, 2000, ඇස්.ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ 10, පි. 262-263.
 19. විතානගේ, සිරිසේන, සන්දේශ විවරණය, 2001, සමයවර්ධන මුද්‍රණය, පි. 26.
 20. මයුර සන්දේශය, සංස්: සිරිනිලකසිරි, 2007, රත්නපොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ 10, පි. 29.